

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 7 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Prana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Za vse leto	13 gld. — kr.
„ pol leta	6 „ 50 „
„ četrt leta	3 „ 30 „
„ jeden mesec	1 „ 10 „
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.	

S pošiljanjem po pošti velja:

Za vse leto	15 gld. — kr.
„ pol leta	8 „ — „
„ četrt leta	4 „ — „
„ jeden mesec	1 „ 40 „

Upravištvu „Slov. Naroda“.

Po prestolnem govoru v ogerskem državnem zboru.

—o.— Mogočno je prošli ponedeljek opoldne donel s prestola v kraljevem gradu Peštanskem govor našega cesarja in ogerskega kralja, s katerim je svetli monarh pozdravljal svoje „ljube, zveste magnate in poslance“ v ogerski državni zbornici ter jim izrazil z njim volje svojo, ki ima biti zvezdovodnica novi triletai dobi zakonodavnega parlamenta ogerskega. V slovesnem takem trenutku izrečene besede našega svetlega monarha tehtovite so in pomenljive, ker razodevajo voljo državne polovice ogerske, program njen za bodoči svoj razvitek. Zanimanje, katero pristoja izrazilo take volje, pa je baš glede rečenega prestolnega govora nekoliko odjenjevalo, ker se je po pravici slutilo, da je bil ogerski ministerski predsednik pl. Tisza v svoj govor v Velikem Varaždinu vpletel poglavitne točke svojega programa, kateremu kaj bistvenega tudi prestolni govor pridodal ne bode. In zategadelj prestolni govor v resnici ni posebnega zanimanja našel in komentatorji mu neso veliko več povedali, kar so bili izrekli že v svojih komentarjih k govoru

pl. Tisze. Prestolni govor je zadnji ponedeljek le tisto potrdil, kar je bil ministerski predsednik proglasil za program ogerske vladne stranke. Opazuje se torej tišina — po prestolnih besedah, s katerimi je odprt ogerski državni zbor!

Malo psihologiškega znanja pa bi pokazal, kdor bi trdil, da je zgolj v nezadovoljni zvedljivosti javnega mnenja, zgolj v vnanjih okoliščinah čakati razloga temu na oko majhnemu utisu, ki ga je napravil ogerski prestolni govor na občinstvo tostran in onostran Litve in ki se razodeva v omenjeni tihi resignaciji. Ali se marveč ne pripeti tudi, da nam govori obudijo tiho premišljevanje, ker so v mogočni obliki postavili pred nas spomine zanemarijene naše dolžnosti, opomine, da moramo popustiti prazne marnje in poprijeti se resnega dela, katero se nam je nakopičilo, ker smo zalenočili svoj čas? Prestolni govor je z gorečim pisalom risal obširne delokroge novemu državnemu zboru in posredno je očital madjarskim patrijotom, kako malo ljubijo svojo zemljo, ker so doslej tako malo storili za-nje; — delo, ki je drugodi že izdavnica dovršeno, to delo preostaje stoprav prijeti v ogerski državi. Ali neso opomini v rečenem prestolnem govoru močni dovolj, potisniti v stran sleherno malenkostno misel, in na njeno mesto poklicati sram, resnobo, stvarno premišljevanje? Mislimo, da! Javno mnenje ogersko je torej po prestolnem govoru neposredno zavedeno v strugo mirnega razmotrivanja in pripravljanja za delo, posredno pa je cesarjeva beseda osramotila in v molk pripravila tudi tostran Litve vse tiste, ki zavirajo vspešni pravični razvitek teh avstrijskih razmer. In mej poslednjimi gre pač v prvi vrsti šteti velika glasila nemško-liberalne stranke, v katerih se tako hitro izgublja prvi utis večkrat imenovanega govora.

Prestolni govor odkazal je pot parlamentarnemu ogerskemu delovanju in če se bode zbornica držala te poti brez zamude, imela bode koncem triletnega svojega delovanja zavest, da je svojo domovino obdarila z neprecenljivimi, že davno potrebnimi popravili. Sedanja ogerska zbornica ima poziv, postati in biti zbornica reform.

Jedna prvih nalog ima po prestolnem govoru novemu parlamentu dati preustrojbo magnatskega stola. Sedemnajst let se že govori o tej preustrojb, na najslovesniši način bila je že čisto pro-

glašena. Ali življenje te ogerske zbornice bilo je tako lenokrvno, da se je komaj še vedelo zanjo. Ko pa so se vršile znane razprave o zakonu za mešovite ženitbe, ko je v treh tednih dvakrat nastala v magnatskem stolu večina, da je zavrгла zakon, od vlade toplo priporočan in od velike večine v poslanski zbornici ukrenen, tedaj je tudi zavladalo prepričanje, da je magnatski stol brez odloga preustvariti v moderno uravnano gorenjo zbornico, da je sicer parlamentarni sistem v boji s prirojenim „pair“-stvom visokega plemstva v veliki nevarnosti. Prestolni govor želi, da se preustrojba ta izvrši z ozirom na zgodovinski razvitek in v duhu nove dobe.

Nadalje prestolni govor razvija črtež velikanškega dela, pripominjajoč, da je treba uravnati pokojnine državnih uradnikov, kazensko pravdo, da je izdati državljanski zakonik, da je urediti gorenji Dunav, odstraniti zapreke pri Železnih Vratih, na novo ustanoviti vodno pravo, poljsko redarstvo, rudniško pravo, da je postaviti upravna sodišča. Toliko dela še preostaje pri naših sosedih, naših sodržavljanih. Da bi pač kmalu lahko vskliknili: „Extra Hungariam non est ita!“ Osobito, kar se tiče pravosodja in uprave, trpi ogersko državno življenje veliko pomanjkanje. Kar se je pred desetimi leti v tem oziru dobrega pričelo, to se ni nadaljevalo, nego korak se je šlo nazaj. Ogersko državljansko pravo ima svojo zaslombo v veterinaški praksi in modrosti ogerskih sodcev, kazensko pravo pa v nobeni državi v Evropi ne stoji na tako slabih nogah, kakor na Ogerskem, — priča temu so skandalozni procesi ono-stran Litve, priča je znana podkupljivost jednega dela v ogerskem sodniškem obojbi. Nad vse pa so žalostne na Ogerskem upravne razmere, v katerih se šopiri beraško plemstvo, neredno uradništvo, v katerih je sleparstvo in ponezvestenje nekaj vsakdanjega, v katerih so prav hudodelske zlorabe uradne oblasti neštete. To pa zategadelj, ker uprava Ogerske ni organizem, nego konglomerat slabih moči in že na oko kakor kalejdoskop, ki ima celó nekaj turških ostalin v sebi. Prepotrebno bi torej bilo, da bi se resno začelo popravljati tu in tam! Le še jedna reforma ima biti zapisana v analih sedanjega parlamenta ogerskega in ta bi na specijalno željo Kolomana pl. Tisze bila, da se podaljša doba dr-

LISTEK.

Kitaj in njegove naprave.

(Konec.)

Arsenal Fu-Čevski.

Jaz sem že povedal, da se je Kitaj ne le jedenkrat želel seznaniti z evropskimi umetnostmi. Bilo je že povedano, da duh naših naprav nas spodbuja, pečati se s koristnimi umetnostmi; zato je naloga zapadnih Evropeev samo seznaniti nas z novimi mehaničnimi izumljenji.

Jezujiti so dobro poznali naš značaj in ni njih krivda, če nam neso skazali večjih uslug, v smislu seznanenja nas s plodovi evropske civilizacije. Oni so znali, da se vsak napredek že po svoji naravi vrši le počasi, da se doseže le z vstrajnim delom, ne pa z razrušujočimi vojskami.

Minola so cela leta, odkar so jezujiti dobili svobodo propovedovati v Kitaji; minulo je celo stoletje, razsajajoče kakor vihar nad zapadno Evropo, izruvajoče s korenino stare dinastije in prepričanja, razrušujoče naprave, povzdigujoče nove prestole in

snujoče mej rožljanjem orožja in pokanjem kanonov sedanjo civilizacijo, ki je dosegla sedanje svoje veličje, a v tem kraljestvu miru še ni nastopilo. Jeden najvažnejših rezultatov tega prevrata je odprtje mnogobrojnih trgov mejnarodnej trgovini, ki se je razvila poslednji čas tako silno, da se moramo čuditi. Vsi narodje menjajo blago in se prizadevajo nadkriliti drug drugega z dobroto svojega blaga. Vsesvetna razstava je le nagrada tem prizadevanjem, in mej vsemi narodi, ki so se sešli sem ter tja v raznih stolicah Evrope, zavzemala je nebeška država odlično mesto.

Jaz tu ne bodem omenjal prejšnjih političnih dogodkajev, vsled katerih se je konečno uredilo občenje mej Kitajem in zapadno Evropo. Jaz zato ne mam niti prava niti veselja. Reči moram, da ljudje, jako izobraženi, se v pogovoru z menoj neso dotikali političnih vprašanj. Jaz tudi ne povem svojega mnenja o inozemcih, živečih v naših pristaniščih in prizadevajočih se, pridobiti upliv. Oni prinašajo k nam duh njih naroda. Mi z naše strani neso sposobni uplivati na nje, kakor bi želeli, zato jih le prosimo olehčati in utrditi naše vzajemne odnose, Mej inozemci bili so pa tudi taki, ki so posvečevali

v korist Kitaja svoje teoretične ali praktične vednosti in njih prizadevanja imela so popoln uspeh. Njih ustrajnost v dosegu svojega smotra in takt, katerega so pokazali pri prvih novotarijskih poskusih, služili so jim za zmagonosno orožje. Oni se neso pritoževali zaradi pasivne sistematične opozicije Kitajcev in na zlovoljo naših činovnikov. Povsod so imeli uspeh. Sledovi njih delovanja so se ohranili, v mnogih naših mestih so pozidani arzenali, in položen je temelj pridobivanju rud, brzogjavne žice vežejo provincije s stolico, kitajski parniki vozijo blago ob naših morskih bregovih in po naših velikih rekah. To so uspehi, ki delajo čast tem, ki so jih dosegli, in če tudi bi bilo želeli še boljšega, vendar svedočijo, da so prvi koraki na potu obrtnih podjetij prinesli zaželjene uspehe. Razun tega se znanstvene knjige, prevedene na kitajski jezik, širijo mej našim narodom in ga seznanjajo z novejšo civilizacijo.

Mej inozemci, ki so sejali dobro seme, zavzemlje prvo mesto Prosper Giguel, ime katerega se pogostem spominja v Franciji, kadar govore o Kitaji. On je sezidal arsenal Fu-Čevski. To delo je v istini imelo uspeh in ako jaz sedaj govorim o njem, hočem s tem izreči svoje priznanje, ne toliko

žavnega zbora, kajti da bi še nadaljnja „pravica“, tudi nekako nspovedovana v prestolnem govoru, dobila in imela dolgo življenje, to je dvojiti. Večina državnega zbora ogerskega namreč, ne bi z veseljem omejila osnovnih pravic, svobode, da bi se tako laglje ukrotile nevarne socijalistične agitacije. Ako pa se bode to zgodilo, ako tudi Ogorska dobode svoje izimne naredbe, potem se je nadejati, da take naredbe ne bodo prekoračile mej, kakor se tudi v Dunajskem izimnem stanju redovitemu svobodnjaku delati daje!

Če končno omenjamo, da vrhu tega programa prestolni govor še opozorja na potrebo, petati se že sedaj z obnovljenjem carinske in trgovinske zaveze z našim delom monarhije, potem je jasno, da bode res patriotičnega dela in za ogerske parlamentarce nezavadnega napora — po tem prestolnem govoru.

Deželni zbor kranjski.

(VI. seja 1. oktobra.)

(Dalje.)

Poslanec dr. Poklukar poroča o statutu deške sirotnišnice „Collegium Marianum“ — Vincencijevega društva v Ljubljani — k § 2., ki določuje pravec zavodu in ima naslov: „Pouk v vseh za ljudsko šolo predpisanih učnih predmetih, zlasti v materinem in tudi, kolikor mogoče, v drugem deželnem jeziku“, oglasi se Dežman in pravi, da pouk nemškega jezika „nach Thunlichkeit“ ni nič vreden. Ako se določno ne izjavi v pravilu, da se morajo dečki naučiti nemškega jezika, potem se ga tudi naučili ne bodo in če se nemški ne nauče, je škoda, če v obče pohajajo v ta zavod, ako hoče deček ustopiti k rokodelstvu, je prvo vprašanje, ali zna nemški in če ne zna, ga neče nikdo, torej večina deželnega zbora le škoduje dečkom, če ne sklene določno, da se morajo naučiti nemški. Ne da bi se izvajali v Marianumu nemški pisatelji, ali treba je, da znajo gojenci vsaj pisati „einen passablen deutschen Brief.“ Dežman se potem sklicuje na presvitlega cesarja, ki je o priliki lanskega obiska se pohvalno izrekel, da so otroci obeh deželnih jezikov zmožni, kliče potem g. deželnega predsednika barona Winklerja za pričo, da je to istina in pravi, da ima sedaj deželni zbor tako malo spoštovanja pred cesarjem, da hoče sklepati ravno nasprotno. Tudi pravi Dežman, da je v smislu onih, ki so kaj volili za sirote, da se poučujejo nemški, saj so vsa imena teh mož nemška, na pr. Lamberg, Šil, Talničar, Edelsheim itd. in tudi za Elizabetno ustanovo skladale so denar najboljše hiše v Ljubljani, katere, da so znale, da se sirote nemški ne bodo učile, ne bi bile dale niti krajcarja.

Deželni predsednik baron Winkler pravi, da dečki, ki so praviloma osem let v zavodu, se ne morejo naučiti temeljito nemškega jezika in da on v določbi, katero je gledé učenja jezikov postavil v pravilo upravni odsek ne vidi nič tiste nevarnosti, katero je zasledil g. Dežman.

Dečki se bodo drugega deželnega jezika pač lahko naučili, kolikor njim je v vsakdanjem življenju potrebno.

A jezikovno poučevanje ni glavna stvar, pač pa poučevanje v drugih, za življenje potrebnih vednostih. Poglavitni jezikovni pouk pa je pouk v materiščini. Sploh pa v zavodu Marianum itak o šolskem pouku odločevati nemajo, kajti dečki obisku-

jejo javne ljudske šole, katere se bodo tako uravnale, da bodo za Slovence in Nemce, in se bode vsak priučil poleg materinščine lahko še drugemu deželnemu jeziku. A po določbah državnih temeljnih zakonov je pouk v materinem jeziku prva stvar v šoli in da se Kranjci in sploh Slovenci lahko učé tujih jezikov, vendar se ne morejo v ljudski šoli naučiti nemškega jezika do točnosti. Gospod deželni predsednik tedaj pravi, da nema ničesar proti popravi dotične naredbe, kakor jo je ustanovil upravni odbor.

(Dalje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. oktobra.

Šolski odsek štirskega deželnega zbora je izdelal izvestje o onem delu poročila deželnega odbora, ki se tiče ljudskih šol. Odsek v tem poročilu posebno poudarja, da se naj v krajih z mešanim prebivalstvom posebno gleda na pouk nemščine. Učenci naj se v šoli ne naučé samo nekaj nemških besed in stavkov, ampak praktično porabo nemščine. S tem je odsek dovolj jasno izrekel svoje težnje po germanizaciji Slovencev. Znano je, da Nemcem velja vsak kraj na Slovenskem za mešovit, ako biva v njem le pet privandranih Nemcev. Po njih želji bi se tedaj po vsem Spodnjem Štirskem moralo učence ljudskih šol večji del časa učiti z nemščino, se li potem kaj drugega naučé ali pa ne.

V Gališkem deželnem zboru predlagal je rudarski odsek, da bi vlada dovolila iz državnega zaklada tolik znesek kolik dežela za preiskavanje spodnjih plastij onih krajev, kjer se nahaja nafta; da se vlada naprosi, da se na c. kr. tehniške akademiji v Krakovu osnuje rudarski oddelek in da se uvede na politehniški v Lvovu tudi predavanje nekaterih strok iz rudarstva.

Solnogradski deželni zbor je vsprejel načrt zakona o pravnih razmerah učiteljev. Deželnemu odboru je pa naročil, naj preišče, kako upljajo upeljane olajšave glede obiskovanja šol in upeljavanja poludnevne pouka in naj o tem poroča deželnemu zboru v prihodnjem zasedanju.

Vnanje države.

Francoski časnik „Journal de Débats“ prinesele je dolg članek o sedanjem evropskem političnem položaju. V tem članku pravi, da Bismarck še nikoli ni popolnoma podpiral nikake države, temveč vzbujal je samo vsake upanja, ter jo tako zadrževal zvezati se s kako drugo. Tako je delal z Avstrijo, Rusijo in Italijo, sedaj pa skuša tudi s Francijo in Anglijo, ko je navstalo egiptovsko vprašanje. Mi ne gojimo sicer nikakih iluzij, a gotovi smo, da bode Bismarck sedaj nas podpiral, ko je Anglija močnejša. Ko bode Angliji napravil nekaj porazov, potem bode pa njej priskočil na pomoč in jej obvezal dobljene rane. Angleži se jako motijo, če mislijo, da bode njim samim Nemčija pustila gospodovati v Egiptu. To bi vzbudilo željo po maščevanju v Franciji, kar bi pa nasprotovalo Bismarckovej posredovalnej politiki. Zato naj Anglija v Egiptu nam nekoliko odjenja, če se hoče obvarovati zavisnosti od Nemčije.

Uvoz ruskega petroleja v Avstrijo in Nemčijo se vedno množi. Pretekli teden se ga je pripeljalo 6 voz po 10.000 kilogramov. Kavkaški petrolej se odlikuje s svojo čisto barvo, dobro svetlobo, tudi smrdi ne tako, kakor ameriški. Pričakovati je, da bode ruski petrolej kmalu pri nas spodrinil ameriškega, zlasti ker je jako po ceni.

Srbska železnica ima precejšnje dohodke. Prvih deset dnij znašali so dohodki povprek vsak dan 3500 denarjev (frankov). Ako se pa pomisli, da se pričakuje pravi dohodki še le od prevažanja blaga, se je nadejati, da se bodo dohodki še zdatno

povišali. S 1. oktobrom po pravoslavnem koledarju začneta voziti slednji dan dva vlaka iz Beograda v Niš in nazaj. Po tej železnici se bode prepeljalo mnogo goved in prašičev. Ko se bode zvezala srbska železnica z bolgarskimi in turskimi, bode promet po njej jako velik.

Ker nemški liberalci ne bodo složni pri volitvah v državni zbor, nadejajo se socijalni demokrati pridobiti dvanajst mandatov. — Nemška vlada je neki objavila angleške, da je vsprejela protektorat čez vse zapadne afriške pokrajine, katere je zavzel nemški potnik dr. Nachtigal.

Anglija neki zopet skuša sporazumeti se s Francosko o egiptovskih zadevah in tudi dela na to, da bi se odškodnine za poškodovance v Aleksandriji kakor hitro je mogoče izplačale. S tem se nadeja angleška vlada potolažiti druge vevlasti zaradi najnovejše finančne naredbe egiptovske vlade pa se ne vé ali bode šlo. Najbrž ostanejo vevlasti pri zahtevanju, da se dotična naredba prekliče. Samo Italija bi se dala pregovoriti, ako Egipt sklene z njo ugodno trgovsko pogodbo. Ta stvar utegne v Egiptu prouzročiti ministersko krizo. Nek nemški časnik je že prinesel vest, da bode Nubar-paša odstopil, kar se pa še ni potrdilo, a se utegne v kratkem.

Včeraj se je v Washingtonu sešla konferenca za določitev prvega meridijana. 22 dežel je poslalo svoje zastopnike.

Dopisi.

Iz Dunaja 30. septembra. [Izv. dop.] Približuje se čas, ko dospó na Dunaj naši mladi rojaki, slovenski vseučiliščniki. Od nekdanj že se je vroče srce slovensko rado povprašalo, kje si na tujem poišče narodne hrane, domače slovenske zabave. Mi si ne moremo tudi prav misliti slovenskega dijaka, ki ne bi prišel na Dunaj, ozrl se tudi po tem, kar more ukrepiti njegovo slovensko mišljenje, razširiti narodno njegovo obzorje in ustrezati potrebam njegovega slovenskega in slovanskega značaja. Kdor je v dijaških svojih letih rad zabajal v slovansko družbo, ta ostal je tudi po sih dob dober slovenski značaj, a kdor zares ljubi slovenski svoj narod, ta gotovo skuša obdati to svojo domovinsko ljubezen z nerazdružnimi trdnjavami, vzgrajenimi od čvrstih in jasnih slovanskih misli! Naši rodoljubni predniki poskrbeli so za več prilik, ki mlademu Slovencu dajo spoznavanje slovanskega duha in ki ga približujejo slovanskim krogom, kjer je rodoljubje doma. Tako priliko ponuja tudi „Slovansko pevsko društvo“ na Dunaji, ki po mnogih letih sijajnega delovanja, po vsem častnega za Dunajske Slované, že prihodnji petek, 3. dan oktobra, otvori svoje hramce za novo društveno leto. Društvo to je pevsko društvo, v prvi vrsti mu je torej namen, skrbeti, da Slovan ne zalenebi svojega pevskega grla, marveč da se pod dobrim vodstvom nadalje vzobražuje v plemeniti in oblažujoči pevski umetelnosti. Od tega poglavitnega namena Slovansko pevsko društvo na Dunaji nikdar ni krenilo: kdor se je kedaj iz prave ljubezni do petja redno udeleževal pevskih vaj v tem društvu, ta mu je gotovo zahvalen za napredek, ki ga je bil z njegovo pomočjo dosegel, in končno se zbori „Slovanskega pevskega društva“ nemajo bati umetelne kritike, kadar nastopajo v velikih dvoranah pred slovesno zbrano poslušalstvo. Poleg te poglavitne stvari je pa še mnogo drugih momentov, ki te vabijo slovenskega pevca v imenitno to društvo! Ono zastopa čast slovenske pesni v prestolnici avstrijski. Da bi pač mi nikdar ne pozabili, koliko smo dožni slovanski misli, koliko nam mora biti do tega, da slovansko imponuje nemškemu, tujemu življu. Toliko Slovanov prebiva po avstrijski zemlji, pa da ne bi moglo biti dostojnega slovanskega pojava v glavnem mestu te zemlje! Mili slovanski pevec, „tua res agitur“, tvoja čast je to, ako je tukajšnje „Slovansko pevsko društvo“ močno in imposantno, tvoja skrb mora torej biti, da to društvo ne pogreša niti tvojega glasu, niti glasu tvojega prijatelja in tovariša! V društvu tem ti zadonijo glasovi tvoje matere slovenske, a ne samo to: kakó pôje mati Slava v svoji mnogovrstni besedi križem svojega prostranega in lepega ozemlja, kako jej narodno in umetelno petje, glasbenost napreduje v njenih slovanskih rodovih — vse to bodeš zvedel in srce ti bode igralo od veselja, kadar se bodeš vračal od pevske vaje ali od društvenega koncerta, če le imaš kaj srca! Ali, kako bi slovenski dijak ne imel srca, tacega srca, ki ga z rodoljubno silo vleče k temu blagodejnemu, ozdravljajočemu užitku? Prijetno je v slovanski družbi, v tovarištvu s sorodniki iz vseh slovanskih pokoljenij, poslušati razne glasove slovanskega govora in petja, pripravljati časten slovanski pojav in čez čas veseliti se vspehu, doseženemu v čast slovanske misli. Društva, katero ponuja

v tehničnem znanstvu in energiji mož, ki vodijo delo, kakor administrativnim uredbam, osnovanih na dobrem poznanju kitajskega značaja, ki je omogočilo mirno skupno življenje Kitajcev z inozemci. Uredbe, ki so imele take uspehe, morejo služiti za obrazec vselej, kadar inozemci kaj delajo na ukaz naše vlade ali naših rojakov. Ni dosti, biti navdušen za prekrasne namere, da bi imel uspeh v Kitaji. Giguel je nam za to dober dokaz.

Giguel bil je prost pomorski častnik, in takoj, ko je prišel v Kitaj, začel se je učiti kitajščino in seznanjati se z našimi pravami in naredbami. V letih 1862, 1863 in 1864 je pomagal zatreti ustajo Tajningov, organizoval iz nekoliko svojih tovarišev francosko-kitajski vojni oddelek v provinci Ce-Kijang. Za to svoje delo dobil je višji čin v kitajске državne službi in car ga je izbral za stavitelja Fučevskega arsenala. Ta arsenal služi samo v skladišče orožja in vojnih priprav, tam ne delajo niti smodnika, niti pušk, niti topov. Tu je dobro preskrbljena ladijedelnica, a tu ne delajo samo ladij, ampak se bavijo tudi s fužinarstvom. Pri arsenalu so primerno šole, v katerih predavajo evropski profesorji.

Učenci teh šol končajo v največ slučajih svoje učenje v Evropi, in sedaj že imamo inženirje vseh strok.

Delo se je začelo v 1867. letu. Jaz sem bil tedaj še jako mlad in še nesem vedel dobro ceniti važnosti tega podjetja in tega truda, katerega je to stalo. Jaz hočem tukaj navesti odlomek iz zapisnikov arsenalskega ravnatelja, poslanih društvu civilnih inženirjev v Parizu.

„V začetku 1867. leta začeli so staviti delavnice in magazine, še le jeseni pa graditi arsenal sam. Delo je z začetka jako počasi napredovalo, ker je počasi prihajal material, kupljen na Francoskem. Kitajci so nas vedno priganjali, hoteli so videti uspeh našega dela. Resultat je nadkrilil vsa pričakovanja. Posebno se je pa čuditi administrativnej uredbi, redu in soglasju, ki vlada mej Kitajci in Evropeci. Kitajci sestavljajo administracijo arsenala in pazijo na red pod nadzorstvom odbora višjih dostojanstvenikov carstva, Evropeci samo vodijo delo in poučujejo. Taka lepa organizacija varuje Francoze neprijetnih razporov s Kitajci in pelje k občnej blagosti in uspehom izobraževanja.“

toliko užitka in rodoljubne delavnosti, pač ni treba še posebe priporočati! Dunajski Slovani, zlasti dijaki, bili so nekdanj temu društvu mnogoštevilni, dragi člani, uživali so za to tudi posebnih simpatij v Čebih, ki prevrlo stoje na čelu tega društva in z veliko požrtvovalnostjo skrbijo za njega prospeh. Zadoja leta opazujemo v „Slovanskem pevskem društvu“ manj, premalo Slovencev. Nesmo še preiskavali, kaj je temu krivo, zgineva-li pevska nadarjenost in ljubezen v Slovenih, prihajajočih na Dunaj, ali pa mladi naši rojaki nima potrebnega navdušenja za svrhe tega društva. Le-to poslednje bi nas moglo mnogo bolj užalostiti, nego-li prvi razlog, kajti to bi bilo zuamenje, da mladina naša že na vseučilišče prihaja — brez idej. Ne zanimati se za društvo s tolikanj lepim namenom, s takim življenjem, to gre zameriti slehernemu Slovincu-pevcu na Dunaji. Ali to se žalibože opazuje zadnja leta, in to nas je tudi nagnilo, da smo ob kratkem opozorili svoje ljubše mlade rojake na „Slovansko pevsko društvo“, da bodoče leto stopijo pod njegovo zastavo in hodijo z njim za lepimi in blagimi, rodoljubnimi slovanskimi nameni ter deli. Od srca priporočamo to stvar vsem novim in starim vseučilišnikom slovenskim in se zanašamo pri tem na dobri genij slovenske naše mladine. Dijaku slovenskemu tudi privoščimo take prilike, ki mu vzbujajo slovenskega duha s smehljajočim licem dobre in blage zabave. Ne zametujmo torej idejalnih darov in komur je Bog podaril pevca dar, ta naj si ga na Dunaji razvija v „Slovanskem pevskem društvu!“ To je Slovenca sveta dolžnost — na svidenje torej!

Iz Žirov 30. septembra. [Izv. dop.] V števil. 221. „Slov. Naroda“ čitali smo dopis iz Rovt, kateri govori o novi projektirani cesti mej našim selom in Logatcem; ker je pa večina njegovih dokazov in trditvev neresnična, smo primorani mu odgovoriti in resnico povedati.

Takoj v začetku g. dopisnik navaja, da ni res, da bi se sl. cestni odbor Idrijski, in inženirji potegovali za progo Soro, ampak za progo Račevo, in da bi bila ta cenejša in krajša. Tej absurdnosti se pa odločno protivimo, ker se je sam gospod inženir Pribil izrekel za cesto ob Sori, ker ta bi bila 4 kilometre krajša, 9000 forintov cenejša in bolj prijavna.

Dalje govori gosp. dopisnik o težavah in zaprekah proge ob Sori. Res, da bi bilo treba marsikje hudo skalovje razstreljevati! A tega se ne ustrašimo, bomo imeli potem vsaj trdno cesto brez blata. Nasprotno so veliko hujše zapreke čez Račevo, ker je zemlja ilovna, torej popolnoma nepravna, tako, da bi ob vsakem malem dežju ne bilo drugega kot blata na cesti, pol čevlja na debelo. Da pa kdo hoče cesto speljati čez Zavratac, na to nikdo še misli ni! — Ravno tako se mi ne ustrašimo skalovja pri Kamrah, bodemo vsaj dobili dovolj šute za posipanje ceste, kar bi se na progi čez Račevo ne mogli tako lahko dobiti. Kar se pa tiče mostov in kanalov, o tem še misli ni, s kako težavo in stroški bi se mogli napraviti na omenjenej, gosp. dopisniku priljubljenej črti. Da Sora katerokrat svojo strugo prestopi, ne zanikamo, a pametni smo vsaj toliko, da ceste ne bomo postavili in zidali v vodi ali blizu nje?! O zametih in plazih g. dopisnik tudi čisto molči, kateri bi bili v veliko nevarnost po zimi potujočim po progi Račevi, kar se na progi Sori ni bati. Za cesto na Podlipo, katera bi sicer ne bila nepotrebna, se toliko ne zanimamo, ampak želimo vsaj za zdaj jedino le zvezo mej Žirom in Logatcem, kar tudi želi večina prebivalcev v Rovtah, kakor mi je omenil ondotni gospod župan. Sploh pa drugim nič mar, cesto bode moralje naš okraj narediti.

Zatorej upamo, da ravno zdaj, ko Visoki deželni zbor zboruje, se bo vsaj oziral na naše pravične zahteve, ter prepričani smo, da tudi naš vrli deželni poslanec g. M. Lavrenčič ne bo nas pozabil ter podpiral našo prošnjo, da se potrdi proga ob Sori. Gosp. dopisniku pa svetujemo, naj obhodi obe črti, prepričal se bode sam, da ravno napačno trdi in zahteva. Ako pa on in še kaki drugi pristaš neče resnice pripoznati, smatramo to jedino le za sebičnost, katerej je ljudski blagor deveta briga.

T. N. . . . č

Domače stvari.

— (V VII. seji kranjskega deželnega zbora) bilo je na vrsti poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem. To priliko je porabil zopet Dežman, da se je potegnil za

blaženo nemštvo. Propadu kmetskega stauu, žganje-pitju, rastočemu ubožanju, vsemu temu je krivo, ker naši kmetje ne znajo nemški. Kakor je na jedni strani tožil, da narodna stranka premalo stori za omiko naroda, tožil je zopet g. Dežman na drugi strani, da pohaja toliko učencev srednje šole, na pr. na gimnazijo v Ljubljani 800 učencev. Kaj bode z ajimi, saj ne bode mesta za nje, a kranjski kmet boče na vsak način, da bode njegov sin gospod. Tudi romanje in obisk sejmov od strani kranjskih kmetovalcev je Dežmanu zelo na potu, zavida jih celo, da pijó kranjski „cvček“ še poleg žganja. V dolgem, izvrstnem govoru odgovarjal je Dežmanu g. dr. Vošnjak, kateri je oprt na statistične date dokazoval, koliko večja beda je še mej nemškimi kmeti in koliko več popijo žganja. Poslanec Luckman je pa opozarjal narodno stranko, naj ne kaže toliko sovraštva proti Nemcem, ker deželi kranjski treba industrije, a on, kadar nagovarja Nemce, da bi pričeli na Gorenjskem kako novo podjetje, dobi zmirom odgovor: da je lega dobra, blizu železnice, vodne moči izdatne, vse bi bilo pripravno, a na Kranjskem je, tja pa ne gremo. Dežmanu je odgovarjal poslanec Šuklje, rekoč mu, da je on zastopnik tistega nemškega šovinizma v zboru kranjskem, ki brani vsako sporazumljenje, na kar je prišel Dežman v veliko ekstazo in kričal mej občinim smehom, da on nemštva niti omenil ni. Prav dobro odgovoril je poročevalec poslanec Svetec Luckmanu, rekoč mu, da če prav slovenski listi tu in tam katero povedo proti Nemcem, iste ne beró Nemci, pač pa beró nesramne zlagane do piše iz Ljubljane v Dunajskih listih (klici: „Neue Freie Presse“!), v katerih lažnjivi Ljubljanski dopisnik v jednomer opisuje kranjsko deželo in nje prebivalce kakor bi bili sami tolovaji. — Zavoljo pogreba viteza Schneida se je po končanej generalnej debati o tem predmetu ob 12. uri seja zaključila in se bode nadaljevala razprava v prihodnji seji, katera bode v terek.

— (O mestnega zbora Ljubljanskega) zadnje seji ne moremo nadalje poročati, ker je c. kr. državno pravdnštvo z zadnjo konfiskacijo uložilo svoj „veto“. Zaradi tega niti zanimljivih govorov dra. Zarnika, Gogole in dra. Derča priobčiti ne moremo. Imenovani gospodje so sicer govorili jako vro, povedali so mnogo resnice, a baš „resnica oči kolje“.

— (Štirski slovenski poslanci) poslali so krasen venec pokojnemu vitezu Schneidu s slovenskimi trakovi z napisom: „Slovenski štajerski poslanci poštenemu Nemcu.“

— (Spreved pokojnega viteza Josipa Schneida) danes popoldne bil je veličasten. Za črno zastavo hodili so čestiti o. o. frančiškani s križem, potem gg. bogoslovci, za njimi služniki plemenitažev kranjskih, potem deputacija „Ljubljanskega Sokola“ s prekrasnim vencem v obliki Sokolovega monograma. Mej mnogimi venci, kateri so se nosili pred krsto, bil je jako lep venec z napisom: „Ljubljansko mesto: Svojemu zastopniku“. Za Sokolovo deputacijo stopal je Ljubljanske Čitalnice pevski zbor s črno ovito zastavo. Spreved je vodil čestiti gosp. mestni župnik Rozman. Voz, na katerem je bila krsta, vozilo je šest vrancev. Krsta je bila jako lepa in voz pokrit z lepimi venci in trakovi z raznimi napismi. Služnik Doberletovega pogrebnega zavoda nosil je na črni blazini rede umrlega. Za krsto so se uvrstili: deželni predsednik baron Winkler, deželni glavar grof Thurn z vsemi deželnimi poslanci, mestni župan g. Grasselli z mnogimi mestnimi odborniki, stolni prošt J. Zupan, generalni vikar pl. Pavker, dvorni svetnik grof Chorinsky in vladni svetnik gospod pl. Wurzbach, deželne sodnije predsednik g. Kapretz, nad sodnije svetovalec gospod Perše, poštni vrhovni oskrbnik g. Pressel, predsednik kupčijske zbornice gospod Kušar, hranilnični predsednik gospod Dreó, c. k. žandarmerijski major Gramposchitz, c. kr. notarske komore predsednik gospod dr. Zupanec, deputacije iz Kranja, Idrije, Vrhnike, Mengša. Razun tega vsi deželni uradniki, služniki posilne delavnice, magistratni uradniki in mnogo odličnega občinstva, posebno dolga vrsta črno oblečenih dam Ljubljanskib. Čitalnični pevci peli so pred hišo in na kolodvoru dva krasna zbora, mej sprevedom pa gg. bogoslovci. Odkar je umrl oče Bleiweis, Ljubljana še ni videla takega pogreba. S poštnim vlakom odpeljalo se je truplo žanjega nepozabljivega viteza Schneida v Potschach k večnemu počitku.

— (Za enakopravnost!) Že o priliki, ko smo v našem listu priobčili nova pravila za državne železnice, pripomnili smo, da neso oprta na enakopravno načelo, ker nemški jezik proglašajo za jedini poslovni jezik mej uradi državnih železnic ter mu vsaj v tem področju dajejo spričevalo državnega jezika. S takim prostorom nemškega jezika se Slovani zadovoljiti ne moremo in po pravici moremo oblastva opozorjati na osnovne zakone naše države, v kateri imajo vsi jeziki biti jednopravni. Sedaj se nam tudi poroča, da kolo českih poslancev v Pragi smatra to za razžaljenje slovanskih narodnosti in enakopravnosti ter da je zategadelj v svoji seji v 29. dan pr. meseca volilo odbor, kateremu je pretresati, ali se v deželnem zboru potom interpelacije ali pa potom predloga uložiti upor proti naredbi ravnateljstva državnih železnic, katero v njej ukazuje, da imajo uradniki teh železnic v uradnem občevarnji uporabljati samo nemški jezik. Ni nam treba še posebe izraziti nadeje, da si naši slovenski poslanci storijo potrebne korake, da namreč tudi oni oglasijo priziv proti nemško-centralističnemu duhu novega državno-železniškega statuta, to pa v imenu slovenskega jezika, v imenu enakopravnosti in narodne naše časti.

— (Iz Celja) se nam piše: Naša gimnazija ima letos 340 učencev. Pripravljalni razred (vorberitungsclassse), katerega so osnovali, da se ognejo slovenskim paralelkam, pa ima 40 učencev. — Za mestno ljudsko šolo se ni oglasilo toliko otrok, da bi bil deželni šolski svet do sedaj mogel dovoliti paralelke, kakor so zadnje leto bile, akoravno je mestni šolski svet z oklici okoli trobil, da se sprejema tudi otroci iz drugih občin. S tem so hoteli privabiti mnogo otrok, da bi potem lahko v svojem listu kričali, kako ljudje v nemške šole tiščijo. —

— (Celjsko gledališče) se zida z denarji Celjske hranilnice. Sklenili so v mestnem zboru v začetku, najeti 35.000 gld. pri hranilnici svoje. Zdaj pa so se prepričali, da še morebiti 150.000 gld. ne bode dosti za teater, ki bi seveda za Gradec bil dosti velik. Gospod Haas pa ne najde vzroka, protiviti se kakemu sklepu, ker pač ve, kaj je priateljstvo. Samo vložniki majejo z glavami videč, da hranilnica more hišo za hišo kupovati, katerih se brez izgube ne more iznebiti, — videč, da se toliko denarja meče v gledališče, ki nikoli ne more obresti nositi, — videč, da je toliko denarjev na menjicah, ki se ne smejo iztoževati, ker se sicer poruši pol mesta.

— (Povozil) je včeraj na Dunajskej cesti g. Kavšeka blavec neko staro kmetsko ženo. Poškodoval je sicer ni nevarno, čeravno je šel voz čez njo, vender bi bilo treba, da se prepove tako naglo dirjati s konji po mestu, da si človek ni življenja varen.

— (Hmelju) je cena poskočila. V Žavci prodaja se 50 kilogramov po 60 do 70 gld. Do sedaj prodalo se je kakih 700 stotov.

— (Na Štajerskem) je v 112 postajah 526 orožnikov (žandarjev). Za stanovanja plačala je dežela preteklo leto 25 344 gld.

— (Iz neverjenja.) Alojzij Zorn šolski sluga v Kopru je v 1. dan t. m. pri blagajnici prevzel mesečne plače za vse tamošnje profesorje. A teh novcev ni odrajtal, temveč popihal jo je s svojo ljubico čez Trst in Nabrežino, hoteč ogledat si tudi zlato Prago. V Nabrežini pa so mu orožniki zastavili pot, ter njega in ljubico odveli v kriminal. Imel je še 1158 gld. denarja.

— (V prospeh ribištva) sešla se je v 29. dan prošlega meseca mejnarodna konferencija na Dunaji. Ker ima ribištvo velik pomen v narodnem gospodarstvu, izpregovorili bodemo kaj več o posvetih in ukrepih rečene konferencije v jedni prihodnjih številkih našega lista.

— (Gosta megla na Dunavu.) Kako se čudijo nemški Dunajski listi, ker je 30. septembra t. l. mej 7. in 8. uro jutraj na mogočno reko Dunav legla gosta megla, da so morale ladije vožnjo ustaviti, dajati na vse strani svarilna znamenja in da so potniki komaj dva koraka pred-se videli. Po preteku $\frac{3}{4}$ ure so ladije svojo vožnjo zopet nadaljevale. Ne vemo, kaj bi rekli in počeli prebivalci ob Dunavu, ko bi morali, kakor mi v Ljubljani živeti mesto $\frac{3}{4}$ ure v resnici skoro $\frac{3}{4}$ leta, od zgodnje jeseni do pozne spomladi, po zimi še celo od ranega jutra do pozne noči v gostej in neprozornej megli. Imeli smo že mnogo let, kakor Angleži svoj „fog“ (izraz za najgostejšo meglo po Angleškem) tudi mi dan na dan gosto meglo, ki je vsem poro-

Lašnina in tisk „Narodne Tiskarne“.